

АГРЕСИВНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ПСИХОМОТОРНИХ ФАКТОРІВ

Ніна Лавор, Наталія Алексєєва

Національний Університет Харчових Технологій

Постановка проблеми. Психологія фізичного виховання і спорту - це та область психологічної науки, яка вивчає закономірності прояву, розвитку і формування психіки людини в специфічних умовах фізичного виховання і спорту під впливом навчальної, навчально-тренувальної та змагальної діяльності. В ході розвитку людини, що займається руховою діяльністю, формуються різні системи біологічних, психічних і соціальних якостей і властивостей людини в їх взаємозв'язку. На ранніх стадіях онтогенезу розвиток у більшому ступені підпорядковано біологічним закономірностям і саме вони визначають формування системи властивостей індивіда. Як говорив відомий радянський психолог Б.Ф. Ломов, лінія біологічного розвитку триває протягом усього життя людини. Природно, що психологи спорту, як і педагоги в галузі фізичної культури і тренери, повинні враховувати ці закономірності в процесі розробки методичних рекомендацій з побудови тренувального процесу зі спортсменами різного віку. Вивчення різних аспектів у психологічній діяльності спортсмена зумовлене наявністю багатьох недосліджених наукою моментів. Одним із таких моментів є агресивність спортсмена, яка вважається одним із психомоторних факторів.

У багатьох видах спорту від учасника вимагається прояв агресивності в рамках існуючих правил і умов діяльності. У деяких видах спорту прояв агресивності чергується з повною відсутністю подібних дій. Таким чином, в спорті, як і в житті, рішення одних проблем вимагає оптимального ступеня агресивності, а вирішення інших можливо без її прояву.

Постановка завдання. Деякі спортсмени не можуть стримувати свою агресивність у рамках спортивних правил і прийнятних межах, що диктуються здоровим глуздом. Більше того, погіршення спортивної діяльності настає при проектуванні агресивності спортсмена на самого себе. У цих випадках спортсмен надмірно винить себе, коли у нього не все виходить так, як хотілося б.

Агресивність, демонстрована при безпосередньому фізичному контакті з іншим, властива не тільки людям. Численні дослідження тварин, що стоять на різному ступені еволюційного розвитку як у природних, так і в лабораторних умовах були присвячені вивченню агресії. Результати цих досліджень мають важливе значення і для вивчення агресивності в спорті. Мета даної статті полягає у висвітленні результатів досліджень та формулюванні принципів і порад тренерам для роботи з таким явищем як агресивність спортсмена.

Методи, організація досліджень. Новонароджена людина і деякі високоорганізовані тварини в перший час після своєї появи на світ не показують ворожості по відношенню до навколишнього середовища. Спочатку діти добре ставляться до своїх батьків, інших членів сім'ї, а також до своїх однолітків. До кінця першого року життя вони, однак, починають проявляти агресивні тенденції, особливо коли виникають перешкоди до задоволення їхніх потреб. У міру змужніння багато стають відкрито агресивними по відношенню до інших дітей і навіть дорослим. До цього часу у дитини починають формуватися агресивні тенденції, які спостерігаються на більш пізніх ступенях розвитку. Це формування відбувається кількома шляхами:

1. Батьки заохочують агресивність у своїх дітях безпосередньо або показують приклад (модель) відповідною поведінкою по відношенню до інших і до навколишнього середовища. В цілому ж, стежать за агресивністю у дорослих, особливо якщо це значима і авторитетна для них людина, якій вдається домогтися успіху завдяки агресивності, звичайно сприймають цю форму поведінки.

2. Батьки карають дітей за прояв агресивності. У ряді досліджень було встановлено, що:

- батькам, розумно переважаючи агресивність своїх дітей, як правило, вдається виховати в дітях уміння володіти собою в ситуаціях, що провокують агресивну поведінку;
- батьки, які не карають своїх дітей за прояв агресивності, найімовірніше все, виховують в них надмірну агресивність;
- батьки, які дуже різко придушують агресивність у своїх дітей, виховують в дитини надмірну агресивність, яка виявляється в більш зрілі роки.

3. Потенційний інтерес для тренера представляє залежність між реакцією батьків на ранній прояв агресивності з боку дітей і агресивністю, що проявляється ними в більш зрілому віці. Батьки часто по-різному реагують на агресивну поведінку дітей в залежності від того, спрямована вона на них або на однолітків. Як правило, суворіше карається дитина за агресивність по відношенню до дорослого, ніж по відношенню до свого однолітка або товаришів по грі, особливо якщо останній справді заслужив це.

Якщо прийняти сформульовану вище гіпотезу, то в більш зрілому віці молода людина буде відчувати себе спокійніше, виявляючи агресивність лише по відношенню до однолітків, чи рівній по статусі людині, або противників, а не по відношенню до якоїсь авторитетної особи (керівника або начальника). Більш того, в результаті виховання в сім'ї юнак буде відчувати почуття провини, проявляючи агресивність проти більш старшого (тренера) або проти своїх товаришів по команді і суперників його ж віку. З іншого боку, людина, яка в результаті відповідного виховання набуває в більш зрілому віці здатність проявляти агресивність у спорті без сумнін, може зіткнутися з серйозними проблемами адаптації після закінчення своєї спортивної кар'єри. Ця проблема детально розглядається в книзі Арнольда Байссера «Божевільня в спорті». Розглядаючи окремі випадки, він відзначає, наскільки важким для багатьох спортсменів виявляється перехід від агресивної поведінки у спорті до звичайного перебігу життя. Результати цих досліджень можуть допомогти тренеру зрозуміти, чому деякі спортсмени, що володіють, здавалося б, достатніми або навіть прекрасними фізичними даними, не здатні проявляти агресивність, тоді як їхні партнери по команді з досить середніми фізичними даними успішно з цим справляються.

У більшості видів спорту, що вимагають прояву безпосередньої агресивності, займаються юнаки та чоловіки, хоча в окремих випадках такими видами спорту, як боротьба, футбол та ін, займаються також і жінки. У більшості країн негативно ставляться до участі жінок в агресивних видах спорту. Виняток становить жіночий хокей з шайбою в Канаді.

Якщо юнак після агресивної гри сильно переживає чи проявляє інші ознаки компенсаторної поведінки (сумніви в правильності своєї поведінки, самозвинувачення, невпевненість в собі, ворожість по відношенню до тренера), то це можна пояснити умовами його виховання, реакцією батьків, заохоченнями і покараннями, яким він піддавався.

Як і у випадку з мотивацією до досягнення, схильності юнака до агресивності і пов'язані з нею переживання формуються задовго до його першої зустрічі з тренером. Тому люті вигукі тренерів: «Бий їх!», «Задавити їх!», Які нерідко можна почути на змаганнях, не зроблять на неагресивного спортсмена ніякої дії в ситуаціях, що вимагають агресивності. У даній ситуації тренеру, можливо доцільніше спробувати зрозуміти індивідуальні особливості спортсменів. Ті заохочення, які він отримує за успішний виступ в агресивному виді спорту, можуть мати більш виражений ефект, ніж вплив батьків у ранньому дитинстві.

У літературі з психології відомо кілька теорій агресивності. Деякі вчені вважають, що агресивні тенденції у людини є інстинктивними, так як в його предків - у тварин агресивна поведінка є переважаючою. У зв'язку з цим деякі автори вважають, що людина ніколи не зможе впоратися зі своєю агресивністю.

У роботах інших дослідників агресивна поведінка розглядається як ситуативний, а не еволюційний процес. При цьому агресивність вони оцінюють як реакцію на фрустрацію і

як спробу подолати перешкоди на шляху до досягнення задоволення. Дану позицію вони аргументують тим, що агресивна поведінка часто виникає в ситуаціях фрустрації, а потім поступово знижується. Прихильники останньої теоретичної концепції схильні приймати «теорію катарсису» для пояснення фізичного прояву агресивності. Ця теорія зводиться до того, що фізичний вираз ворожих тенденцій призводить до катарсису або тимчасового полегшення стану агресивності, в результаті чого буде досягнуто психологічну рівновагу. «Катарсис» - давньогрецький термін, що застосовувався в свій час Аристотелем для позначення «очищення душі» від пристрастей. На підтвердження цієї думки Хокансон виявив, що якщо людина є об'єктом агресії і не може відповісти тим же, то в неї піднімається кров'яний тиск, тоді як при безпосередній реакції він значно знижується.

Інші автори не сприймають теорію катарсису і відзначають, що існує значна кількість експериментальних даних, які дозволяють припустити, що спостереження за агресивною поведінкою в дитинстві і дозвіл агресивної поведінки скоріше буде сприяти ще більшій агресивності, ніж створить умови для її зменшення. Тому було запропоновано наступну модель, що пояснює причини і результати агресивної поведінки.

Ця друга модель підтверджується результатами досліджень, в яких вибірково вимірювався рівень агресивності глядачів до і після спостереження за спортивним змаганням. Вимірювання рівнів агресивності у спортсменів до і після змагань (найбільшою популярністю серед дослідників користується боротьба) свідчить про відсутність достовірних змін до основних агресивних тенденцій або стані в агресивності відразу ж після змагання.

Для оцінки ступеня агресивності, яку може проявити людина, соціологи обрали кілька шляхів. З одного боку, були використані результати систематичних спостережень за проявом агресивності в хронологічній послідовності у юнаків і дорослих у різних життєвих ситуаціях, а також у ситуаціях, спеціально створених експериментатором.

Деякі шкали оцінки особистісних рис, містять підшкали, призначені для оцінки агресивності. Різні вчені для оцінки агресивності у суб'єкта, яку він може направити на інших або на себе, застосовували проєктивні тести, включаючи такі, як тест незакінчених пропозицій, фрустраційний тест Розенцвейга і ТАТ.

В експериментальних ситуаціях нерідко застосовуються різного роду дотепні завдання на визначення ворожості і агресивності. Випробовуваних переконують у тому, що якщо вони натиснуть на кнопку або повернуть важіль, то їх «суперник» отримає легкий, але болючий удар електричним струмом. Іноді випробуванім говорять, що вони можуть викликати у противника різну ступінь дискомфорту натисканням кнопки або поворотом важеля. За допомогою такого прийому можна дослідити вплив різних факторів, пов'язаних з агресивністю. Наприклад, вивчається ступінь фрустрації, яку суб'єкт може винести до фізичного прояву агресивності. Досліджено також і терапевтичний ефект прояву агресивності по відношенню до того, хто сам недавно піддавався дії фрустрації чи карав суб'єкта, у якого в даний момент рука знаходилася на важелі.

Для кращого виміру агресивності або ворожості використовується комплекс проєктивних і об'єктивних тестів, а також методів спостереження, розглянутих вище.

Однак, мабуть, самими достовірними індексами агресивності є спостереження тренера за потребою і бажанням спортсмена проявляти агресивність безпосередньо в діяльності. Деякі з розглянутих методів можуть бути ефективними тільки в руках досвідчених фахівців. У деяких видах спорту безпосередній прояв агресивності може бути продуктивним, тоді як в інших спортивних ситуаціях чи видах діяльності несвоєчасна або не туди спрямована агресивність не тільки непродуктивна, але може бути і небажаною (руйнівною) дією. Хоча агресивну поведінку можна розглядати як катарсис, однак результати дослідження, проведеного Райаном, показують, що зниження напруги досягається тільки тоді, коли агресивність направлена на людину, яка першою її проявить. Удар по м'ячу, на жаль, не приносить такого задоволення, як удар по супернику!

Існують різні рівні агресивної поведінки. Одні з них продуктивні і бажані, інші надзвичайно шкідливі. Як вже вказувалося, у людини в результаті відповідного виховання в ранньому дитинстві можуть формуватися агресивні почуття і установки по відношенню до життя, людей і ситуацій в спорті. У міру того як такий суб'єкт досягає високого рівня активації (а може бути, і фрустрації), в певних ситуаціях спортивної діяльності агресивність може концентруватися на супернику, команді або тренері, що в свою чергу, може привести до безпосередньої агресивності в рамках правил змагань. Спортсмен може штовхнути суперника сильніше при єдиноборстві, але сам прийом при цьому буде виконаний із запізненням або технічно неправильно. І, нарешті, концентрація агресивних тенденцій і характер спортивної ситуації можуть призвести до такого фізичний прояву агресивності, яке забороняється правилами змагань. Допустимі або недопустимі подібні прояви, залежить від особливостей конкретного виду спорту, принципів суддівства і терпимості товаришів по команді, тренера суперників до крайніх форм агресивної поведінки («в рамках правил»).

Численні філософи, натуралісти, психологи і психіатри намагалися визначити, яким чином спортивна діяльність впливає на рівень агресивності глядачів і учасників. В цілому вони прийшли до висновку, що не у всіх випадках спорт може бути ефективним засобом зниження агресивності і напруженості в групах і у окремих індивідів. Інша точка зору на те, яким чином агресивність у спорті може вплинути на агресивні тенденції у людини, заснована на спостереженні мінливості агресивності в залежності від фізичних зусиль індивіда, який її проявляє, і, що особливо важливо, від результатів, до яких призводять агресивні дії. Агресивна поведінка може знизити фрустрацію або сприяти програшу суперника. З іншого боку, вона може посилити фрустрацію (за порушення правил суперник отримує право на штрафний кидок або вільний удар і перемагає). На підставі цих положень була побудована модель, відповідно до якої зниження агресивності залежить від агресивних потреб суб'єкта, від величини фізичної напруги, а також від результатів агресивних дій. На основі цієї моделі можна припустити, що агресивні тенденції знижуються, якщо прояв агресивності пов'язано з фізичним стомленням і якщо агресивні дії в певній спортивній ситуації заохочуються. Більш того, у суб'єктів з вираженим прагненням до агресивності ймовірність зниження цих тенденцій завдяки заняттям спортом не знижується, на відміну від людей з незначно вираженими або середніми агресивними установками і потребами.

Було проведено дослідження агресивності в спорті яке визначило ситуації та умови, які зазвичай викликають агресивну поведінку спортсменів. І хоча в

дослідженні брали участь тільки київські футзальні команди (спостереження проводилося протягом 1500 матчів), отримані результати дозволяють розкрити причини та умови прояву агресивності спортсменами в різних ситуаціях.

Під час проведення дослідження, було розглянуто спортивну команду як своєрідне суспільство в мініатюрі, що містить в собі фрустрації, заохочення і взаємодії, які спостерігаються і в соціальних групах. Передбачено (і в більшості випадків правильно), в яких саме спортивних ситуаціях можна чекати агресивної поведінки спортсменів. До агресивних дій можна віднести персональні (неетичні) порушення правил, вербальну (словесну) і фізичну агресію.

Результати досліджень. У ході дослідження отримано наступні дані:

1. Програють команди що створюють більше порушень, ніж ті, які виграють. Очевидно, фрустрація, викликана можливістю ураження, викликає агресивну поведінку. Порушення правил можуть виникати також через проблем координації і не завжди є результатом надмірної агресивної поведінки.

2. Команди, які грають на своєму полі, допускають менше порушень, ніж ті, які грають на чужому. Пояснюється це незнайомим середовищем, а також тенденцією приїжджих команд сприймати себе у ворожому середовищі. Тому порушення відбуваються ними не тільки проти їх суперників, але і непрямым чином проти вболівальників, що

підтримують їх суперників. Отже, багато порушень представляють собою витончену форму агресивності, спрямованої спортсменами як проти глядачів, так і проти суперників.

3. Порушень зазвичай буває менше, коли команда має велике число очок або забитих голів, в порівнянні з менш результативними матчами. При кожному забитому голі відбуваються зниження психічного напруження і перебудова відносин в команді, тоді як при невеликій кількості забитих голів напруження зберігається на досить високому рівні, що призводить до агресивності і більшого числа порушень.

4. Команди, що займають більш низьке місце в турнірній таблиці, звичайно допускають більше порушень, ніж команди, що займають більш високі місця. Виявилось також, що команди, що займають більш низькі місця в турнірній таблиці, діють більш агресивно, навіть коли вони виграють.

5. При зустрічах команд, що займають різні місця в турнірній таблиці, команда, яка знаходиться вище, допускає більшу кількість порушень. Це є підтвердженням так званого «закону хто кого клює», що спостерігається у тварин. Там агресивність особи більш високого статусу допускається, особливо якщо вона спрямована на інших членів групи з більш низьким статусом. У цьому докладному дослідженні були виявлені й інші, непрямі, фактори, що впливають на число порушень, вчинених спортсменами. Наприклад, коли зустрічалися команди, що займають верхні і нижні місця в турнірній таблиці, то спостерігалось більше порушень, ніж у випадку, коли команди, що займають місця в середині таблиці. Отже маємо припущення, що гравці кращих команд зазвичай напружені і більш агресивні, оскільки вони бояться втратити можливість виграти чемпіонат або втратити призове місце, тоді як більш слабкі команди бояться лише одного - виявитися останнім в турнірній таблиці і покинути дану лігу. З іншого боку, команди, що знаходяться в середині турнірної таблиці, вільні від цих переживань і тому допускають менше порушень. При цьому існує кілька проблем, пов'язаних з рівнем агресивності в спорті, виявленим в ході аналізу кількості порушень. Наприклад, відзначимо «Ланцюгову реакцію» в порушеннях правил - якщо гра почалася з серйозного порушення, то потім слідує ціла серія порушення правил через погіршення морального духу команди. Узагальнюючи отримані результати, робимо висновок, що агресивність (порушення правил) у спортивних командах з соціологічної та психологічної точок зору являє собою «нормальне» явище. На порушення правил гри впливають принаймні чотири фактори: 1) виграє чи програє команда; 2) чи грає команда на своєму або чужому полі; 3) чи велика різниця в рахунку; 4) яке місце в турнірній таблиці займає команда суперників.

В одному з досліджень, проведеному Уільямсом і Йозефом, була зроблена спроба з'ясувати, чи дотримуються тренери певних стереотипів щодо особистісних характеристик, маючи на увазі агресивність у гравців, виконують різні амплуа. Результати психологічного тестування, хоча і не мали вирішального значення, але всі ж певною мірою підтвердили залежність стереотипного ранжирування гравців від виконуваної ними ролі в команді. Автори висловлюють припущення, що на результати дослідження міг вплинути один із двох факторів: а) тренери могли вважати спортсмена агресивним тільки тому, що він виконував певне амплуа в команді; б) самі гравці могли виконувати відповідні ролі, знаючи, яких дій чекають від них. Далі було висловлено припущення, що очікування тренера і його сприйняття поведінки, яке має демонструвати гравець певного амплуа, може не відповідати того, що являє собою спортсмен насправді чи, принаймні, яким він сам себе сприймає.

На основі проведених досліджень та на основі вивчення досліджених даних можна зробити практичні узагальнення про те, як розуміти, направляти по потрібному руслу і контролювати агресивність спортсменів.

1. Розвиток агресивної поведінки залежить від характеру спілкування дитини з батьками. Як правило, характер агресивності пов'язаний з санкціями батьків - в залежності від того, якої інтенсивності і спрямованості агресивна поведінка заохочується або карається. Тренер може в цьому розібратися при обговоренні зі спортсменом його

поведінки, при спостереженні за спілкуванням своїх вихованців з батьками, коли ті приходять на тренування чи змагання, і при аналізі автобіографічних даних спортсмена.

2. Не всі молоді спортсмени, які є членами команд у видах спорту, де агресивність заохочується, вважають її нормальним явищем. У силу особливостей виховання для них може бути характерно виражене почуття провини, яке буде заважати їх виступам. В даному випадку доцільно обговорити з молодим спортсменом причини його невміння проявити агресивність під час гри, а не направляти на нього «агресію тренера».

3. На тренера лягає моральна відповідальність за надання допомоги спортсмену наприкінці його спортивної кар'єри, щоб той міг спрямувати в інше русло свою енергію і агресивність, якщо йому доводилося проявляти надмірну і потенційно-небезпечну агресивність, займаючись спортом. Цю проблему досить докладно розглянув Байссер.

4. Спостереження агресивності, в свою чергу, може викликати агресивність запасних гравців, що підключаються до гри після спостереження за агресивними діями партнерів по команді, іноді потрібно попереджати проти надмірного прояву своїх емоцій. Найбільш критичним моментом у грі для всіх учасників є ситуація після прояву агресивності, незалежно від того, була вона покарана судьями чи ні. Тренер, який зберігає при цьому повний спокій не тільки робить позитивний вплив на моральні і психологічні потреби своїх вихованців, але і сприяє поліпшенню їхнього подальшого виступу на змаганнях.

5. Спрямованість агресивності може бути самою різною. Нерідко вона змінює свій об'єкт. Тренер не повинен всякий раз проявляти відповідну агресивність, якщо спортсмен реагує на нього агресивно. У цьому випадку тренер повинен запитати себе: а чи не пов'язано поведінку спортсмена взагалі з його ставленням до авторитету і старшим? Чи не нагадує він спортсмену його батька? Не переносить чи спортсмен на тренера свою ворожість у відношенні до товаришів по команді або суперників?

6. Необхідно навчити спортсменів проявляти агресивність, але відповідно з правилами змагань і загальноприйнятими нормами поведінки, особливо в іграх проти більш сильних суперників і при програші. У деяких видах спорту, що вимагають прояви агресивності, окремі спортсмени потребують значної допомоги при оволодінні умінням проявляти потрібну агресивність, контролювати її і не відчувати докорів сумління після подібних дій.

7. Агресивність може бути викликана як внутрішніми, так і зовнішніми стимулами. Тому тренер не повинен дивуватися, якщо спортсмен раптом несподівано виявить надмірну агресивність, здавалося б, в простій ситуації. Прогнозування подібного роду спалахів значно полегшиться, якщо тренер буде добре знати особистісні особливості спортсмена, його минуле, положення в даний час і ті моменти, які викликає у нього надмірну агресивність в житті і в спортивній діяльності.

8. Тренери не повинні піддаватися впливу стереотипів агресивності при оцінці реального рівня агресивності, яким володіє даний спортсмен.

Висновки. Агресивна і ворожа поведінка тварин і людини проявляється в різних формах. У тварин агресивність служить для встановлення ієрархії відносин, добування їжі, пошуку пари. У людському суспільстві прояв фізичної агресивності припустиме лише на спортивному полі або в ігровому залі. Перші агресивні тенденції проявляються в дитинстві і формуються під впливом відповідних реакцій батьків на агресивну поведінку дитини в залежності від того, карається воно або заохочується ними і в якому напрямку прояв агресивності дозволяється. У міру того у процесі розвитку формується потреба проявляти агресивність і висловлювати своє ставлення, коли агресивність виявляють інші. Нерідко при агресивній поведінці виникає почуття провини під впливом наявних можливостей і загального психічного та фізичного розвитку. Агресивні тенденції в спортивних ситуаціях, що допускають прояв контрольованої ворожості, в одних випадках можуть посилюватися, в інших знижуватися. Якщо спортсмен має велику потребу в агресивних діях, а спортивна діяльність не викликає у нього фізичної втоми або його спроби проявляти агресивність призводять до фрустрації (штраф за порушення правил або

програш), то агресивність у нього швидше за все збережеться. З іншого боку, якщо у спортсмена невисока потреба до агресивності, гра (або інша діяльність) викликає у нього хоча б середню втому або його заохочують за виграш або досягнутий успіх, то його агресивність знижується. Агресивність можна виміряти за допомогою проєктивних методик, особистісних тестів або за допомогою спеціально організованих експериментальних ситуацій, у яких агресивність стимулюється. Ці методики допомагають виявити глибокі агресивні тенденції, які важко помітити при спостереженні за звичайною діяльністю спортсмена. За допомогою цих методик можна визначити і тип спрямованості агресивної поведінки спортсмена - на себе або на інших.

При дослідженні порушень, вчинених київськими футзалістами в різних умовах ігрової діяльності, було встановлено, що більшій агресивності гравців сприяють такі чинники, як програш, невелика різниця в рахунку, гра на чужому полі і низьке місце в турнірній таблиці. З іншого боку, команди високого класу, що грають на своєму полі при майже рівному рахунку або при великій різниці в рахунку, проявляють меншу агресивність. Управління агресивністю представляється одним із важливих завдань у багатьох видах спорту, включаючи і ті, де фізичний контакт заохочується і де агресивність можна направити на м'яч, спис або інший об'єкт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пилоян, Р.А. Мотивация спортивной деятельности /Р.А.Пилоян. - М., 1984.- с.5
2. Пуни А.Ц. Проблема личности в психологии спорта. М., 1980.- с 152.
3. Родионов А.В. Психолого-педагогические методы повышения эффективности решения оперативных задач в спорте: докт. дис. М., 1990.- гл.2.
4. Горбунов Г.Д. Влияние физических нагрузок на психические процессы: Канд.дис. Л., 1967.
5. Белкин, А.А. Идеомоторная подготовка в спорте /А.А.Белкин. – М., 1983.- п.1.2

АНОТАЦІЇ

АГРЕСИВНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ПСИХОМОТОРНИХ ФАКТОРІВ

Ніна Лавор, Наталія Алексєєва

Національний Університет Харчових Технологій

Однією з найважливіших проблем сучасної психології спорту є проблема вивчення та формування психомоторних здібностей спортсмена. Одним із психомоторних факторів є агресивність. Дослідження цього явища дає можливість проаналізувати дії спортсмена на фоні індивідуальних характеристик та внести свої корегування у тренувальний процес з метою покращення результатів. Актуальність даної теми дослідження полягає у необхідності емпіричного та теоретичного вивчення агресивності як психомоторного фактору спортсмена.

Ключові слова: Агресивність, психологія, спорт.

АГРЕССИВНОСТЬ КАК ОДИН ИЗ ПСИХОМОТОРНОГО ФАКТОРОВ

Нина Лавор, Наталья Алексеева

Национальный Университет Пищевых Технологий

Одной из важнейших проблем современной психологии спорта есть проблема изучения и формирования психомоторных способностей спортсмена. Одним с психомоторных факторов является агрессивность. Исследование этого явления дает возможность проанализировать действия спортсмена на фоне индивидуальных характеристик и внести свои корректировки в тренировочный процесс с целью улучшения результатов. Актуальность данного исследования заключается в необходимости эмпирического и теоретического изучения агрессивности как психомоторного фактора спортсмена.

Ключевые слова: Агрессивность, психология, спорт.

AGGRESSIVENESS AS ONE OF THE FACTORS PSYCHOMOTOR

Nina Lavaur, Natalia Alexeeva

National University of Food Technologies

One of the major problems of the modern sports psychology est exploring and promoting psychomotor abilities sportsmena. Odnim with psychomotor factors is. This phenomenon makes it possible to analyze the actions of the sportsman on a background of individual characteristics and make their adjustments in the training process in order to improve this study rezultatov. Aktualnost is the need of the empirical and theoretical study of aggressiveness as a psychomotor factor athlete.

Key words: Aggression, psychology, sport.